Landsorganisasjonen i Norge

Finansdepartementet
Postboks 8009 Dep.
0030 OSLO

Att:

Deres ref.	Vår ref.	Dato:
18/1250 -	18/1152-10 623.0/LISA	Oslo, 29.06.2018

Høring - NOU 2018:7 Statistikklovutvalget

Landsorganisasjonen i Norge (LO) viser til departementets brev av 23.03.18 vedr. ovennevnte.

LO er i hovedsak godt fornøyd med anbefalingene i utvalgets rapport, som vi mener bedre vil ivareta SSBs kjernevirksomhet. Et av forslagene er å gjøre SSBs data mer tilgjengelig. LO støtter dette og er opptatt av at finansieringen ikke vanskeliggjør tilgjengeligheten til viktig informasjon. Vi ønsker for øvrig å knytte noen kommentarer til utfordringsbildet, til forslaget om at forskning og analyse fortsatt skal ligge i SSB, og forslaget om å omgjøre dagens styre for SSB til ett råd, jfr. nærmere omtale nedenfor. På sistnevnte punkt støtter LO mindretallsmerknaden om at det fortsatt bør være en egen bestemmelse om å ha ansatterepresentanter.

Situasjon, utfordringer - Statistikk viktig for samfunnsutviklingen

Samfunnsmessige og teknologiske endringer har de siste tiårene ført til vesentlige endringer i både rammevilkårene for statistikkproduksjonen og samfunnets behov for produksjon og bruk av statistikk. Norge har en svært åpen økonomi, og et av verdens mest digitaliserte land. Utsikter til fortsatt sterk teknologisk utvikling kan bety fortsatt store endringer i tiden som kommer.

Mulighetene til å samle inn, analysere og utnytte data øker både på samfunns- og individnivå. Det kan legge grunnlag for høyere velferd og verdiskaping. På den annen side kan den kraftig økte informasjonstilgangen gjøre det mer krevende å skille mellom informasjon av høy og lav kvalitet. Samfunnsplanlegging og politikk kan således likevel skje på svekket kunnskapsgrunnlag. Skjevfordelingen av det som er relevant og "riktig"

Landsorganisasjonen i Norge
Torggata 12
N-0181 Oslo

Telefon 23 06 10 00
Telefaks 23 06 17 43

Bankgiro 9001.07.00182
Org.nr 971 074 337

lo@lo.no
www.lo.no

kunnskap kan forsterkes, "informasjonssiloer" kan bli mer vanlig, noe som går utover samfunnsdebatt, demokrati og fordeling.

En særlig utfordring er å unngå at samfunnsforståelsen blir mer fragmentert, dels pga. den enorme informasjonsflommen, dels pga. en mer komplisert virkelighet Hva som skal bli førende for statistikkproduksjon, analyser og forskning kan i seg selv måtte baseres på mer kompliserte avveininger. Flere land har opplevd svikt i tilliten til sitt sentrale statistikkbyrå, parallelt med at uheldig populistisk samfunnsforståelse har fått vokse fram. I Norge har vi foreløpig sett lite til slike tendenser. Et samfunn preget av små forskjeller i digitale ferdigheter og gode forutsetninger for demokratisk deltakelse og samfunnsforståelse er noe av grunnen. Noen forhold som kan være viktig i tiden som kommer er:

- Et samfunn og arbeidsliv med rimelig jevn fordeling av maktforhold, goder og byrder.
- Koordinert lønnsdannelse som bidrar til spredning av digitale ferdigheter, at gammel teknologi raskt erstattes med ny, og at mange dermed får erfaring med den nye teknologien.
- Velfungerende trepartssamarbeid som bidrar til god flyt av kunnskap ute i virksomhetene og til effektivitet i politikkutviklingen. I Norge har vi sterke tradisjoner for samarbeid mellom myndighetene og partene i arbeidslivet, både på daglig basis og gjennom bruk av treparts-sammensatte utvalg. I en tid der arbeidsliv og samfunn endres raskt, er samspillet mellom erfaringsbasert og teoretisk/forskningsbasert kunnskap særlig viktig. Den helhetsforståelse og kompetanse som spres og befestes i samarbeidet, er en motkraft til den teknologidrevne fragmenteringen av samfunnet.
- Vi har lenge hatt et statistisk sentralbyrå (SSB) med høy kompetanse og tillit. SSB gir viktige bidrag til samfunnsutviklingen gjennom utvikling av god statistikk, men også gjennom analyser og formidling. Innenfor rammen av det særnorske trepartssamarbeidet, har SSB dessuten fått økt rolle i å forankre en felles virkelighetsforståelse gjennom deltakelse og ledelse av utvalg, og som premissleverandør blant annet gjennom beregningsmodeller. Et eksempel på det er det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU). I en tid der tillit blir en mer etterspurt ressurs og det er krevende å formidle en helhetlig virkelighetsforståelse, kan denne litt utvidede samfunnsrollen for SSB bli enda viktigere.

Forslagene fra Statistikklovutvalget svarer godt på utfordringer vi står over.

Viktig at SSBs todelte samfunnsoppdrag videreføres

SSB har i dag et todelt samfunnsoppdrag. SSB skal samtidig med å være sentral statistikkmyndighet, sikre forskning og analyse som anvender statistikk til modellbygging, konjunkturanalyser og utredninger som kan understøtte politikkutforming.

SSB har levert godt på begge oppdragene. At SSB besitter høy kompetanse i hele spennet av oppgaver kan være særlig viktig i en tid der samfunnet og informasjonstilgangen blir mer fragmentert. Som det påpekes i utvalgets rapport, er det glidende overgang mellom oppgavene knyttet til produksjon av statistikk, formidling av den, og forskning og analyse. Det er betydelige synergieffekter mellom statistikkformidling og forskning/analyse. Det er lett å rive tillit ned, mens det kan ta mange år å bygge tillit opp. Det er derfor betydelig risiko forbundet med å gjøre helt nye institusjonelle grep.

Utvalget tilrår at forskningsaktiviteten bør avgrenses til problemstillinger som utnytter og understøtter byråets kjerneoppgaver; produksjon av offisiell statistikk og anvendte politikkanalyser. Publisering i vitenskapelige tidsskrifter er ikke en tilstrekkelig måte å sikre kvaliteten på analysene. Leveransene fra byrået vil bli utsatt for ekstern vurdering på andre måter, gjennom behandling i offentlige utvalg med påfølgende høring og som del av saksbehandlingen i departementene og i den offentlige debatten. En kan også vurdere å i større grad gjøre systematisk bruk av eksterne evalueringer for å sikre god kvalitet.

Erstatte dagens styre med et råd

Det reiser seg mange problemstillinger knyttet til styringen av store kunnskapsbedrifter, bla. til å finne riktig balansegang mellom hensynet til tillit og uavhengighet for institusjonen og behovet for samfunnsforankret styring. Utvalget har ikke funnet å kunne dokumentere store problemer eller misnøye med SSB virksomhet. Institusjonen nyter stor tillit og respekt. Den tilskrives et viktig bidrag til samfunnsutvikling og -styring.

Flere utviklingstrekk kan tilsi behov for klarere rammer for statistikksystemet og mer styring. For å løse problemet med at dagens styre oppfattes å være i strid med europeisk regelverk for faglig uavhengighet, ser LO at det kan være hensiktsmessig å gjøre om til et råd som i praksis ikke vil være veldig forskjellig fra dagens. Da vil den viktige ombudsrollen kunne ivaretas.

LO støtter mindretallsmerknaden:

"*…Representanter for de ansatte vil styrke rådet. Rådet skal ikke ha et eget sekretariat, og vil i stor grad være avhengig av den informasjon det får fra administrasjonen. Ansatterepresentasjon vil gi et bredere tilfang av informasjon. Det gjør rådet bedre rustet til å ivareta sin ombudsfunksjon. Ansatte-representanter har særlig innsikt i hvordan situasjonen og motivasjonen blant de ansatte er i ulike deler av organisasjonen. Det er viktig informasjon å ha med*

seg når rådet skal diskutere effektivitet og kvalitet i løsningen av Statistisk sentralbyrås kjerneoppgaver.

Å fjerne lovfesting av deltagelse fra de ansatte fremstår dårlig tilpasset innstillingens mål om å etablere en mer robust styringsmekanisme for Statistisk sentralbyrå. En ordning der ansatte deltar, vil også ivareta den norske tradisjonen for partssamarbeid og bedriftsdemokrati. Statistisk sentralbyrå er en kompetansebedrift. Gjennom ansattes representasjon får fagforeningene mer informasjon om, og bredere forståelse av, styringsutfordringene. Utvalget argumenterer for at overgangen fra styre til råd langt på vei vil videreføre dagens praksis. Det er i seg selv et argument for ikke å endre en ordning som en har gode erfaringer med.

Mindretallets forslag om tillegg i lovteksten, § 4-3, femte ledd: «I tillegg oppnevnes to representanter av og blant de ansatte»

Med vennlig hilsen
LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Roger H. Heimli
(sign.)

Roger Bjørnstad
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.